

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ακαδημαϊκό Έτος 2023 – 2024

Εαρινό Εξάμηνο

Πρόταση για το Μάθημα
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Διδάσκουσα
ΓΕΩΡΓΙΑ ΡΗΝΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες η ανάγκη για αποτελεσματικότερη διαχείριση της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς, όπως είναι η τεκμηρίωση κειμένων, έργων τέχνης, μνημείων καθώς και η καταγραφή παραδοσιακής μουσικής, τραγουδιών και χορών, είναι επιτακτική. Η οργάνωση των πληροφοριών, η παρουσίασή τους στο κοινό και η προσβασιμότητα τους αποτελούν μείζονα ζητήματα. Το μάθημα αρχικά θα εισαγάγει τους/τις φοιτητές/ριες σε ορισμούς εννοιών που αφορούν τον πολιτισμό, όπως είναι η κουλτούρα, το πολιτισμικό κεφάλαιο, το πολιτισμικό αγαθό και η πολιτισμ(τ)ική διαχείριση. Ιδιαίτερη έμφαση θα αποδοθεί στην έννοια της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς, όπως διαμορφώνεται στην Ελλάδα και διεθνώς, κυρίως στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τον Καναδά με έμφαση στη μεταποικιακή περίοδο (τοπικές και εθνικές ταυτότητες, διαμόρφωση της δυτικής ηγεμονίας και αντι-ηγεμονίας κτλ.). Επιπλέον, οι παραπάνω έννοιες θα προσεγγιστούν κριτικά μέσα από το πρίσμα της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας, έτσι όπως αυτές διαμορφώνονται σήμερα σε εθνική, περιφερειακή και παγκόσμια κλίμακα (εγχώρια νομοθεσία και πρακτικές για την προστασία/διαφύλαξη της

νεότερης πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς και του λαϊκού πολιτισμού, Σύμβαση για την Πολιτιστική Κληρονομιά UNESCO 1972, Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, UNESCO 2003 κ.ά.). Επιπρόσθετα, θα αναλυθούν οι πολιτικές για την ανάδειξη του αγροτικού χώρου, του κατ' εξοχήν πεδίου μελέτης της ελληνικής λαογραφίας και της «υπαίθρου», ως πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς (Κοινή Αγροτική Πολιτική, σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα κτλ) και ως «αναπτυξιακού πόρου». Τέλος, θα προσεγγιστεί με κριτικό τρόπο η ανάδειξη του λαϊκού πολιτισμού και της νεότερης πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς στο πλαίσιο του λεγόμενου «δημιουργικού τομέα» και της τουριστικής ανάπτυξης.

Μαθησιακοί στόχοι:

1. Κατανόηση των εννοιών της πολιτιστικής και άυλης κληρονομιάς και του αντίστοιχου θεσμικού πλαισίου.
2. Εξοικείωση με τις έννοιες που συναποτελούν το θεωρητικό πλαίσιο της πολιτιστικής διαχείρισης, όπως είναι η ταυτότητα, η ετερότητα, η αναπαράσταση, η επιτέλεση, η πολυπολιτισμικότητα, η διαπολιτισμικότητα, η ιδεολογία, η ηγεμονία, οι πολιτικές και οι στρατηγικές του πολιτισμού.
3. Κατανόηση του ρόλου των διεθνών οργανώσεων στην προστασία, αξιοποίηση και εν τέλει διαχείριση των τεκμηρίων πολιτιστικής κληρονομιάς [UNESCO, ICA, ICOM, FLA]. Καθώς επίσης και του ρόλου των νέων τεχνολογιών και των δυνατοτήτων της ηλεκτρονικής και ψηφιακής ανάδειξης και διαχείρισης του τεκμηρίου.

Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:

- ❖ διάλεξεις
- ❖ προβολή οπτικοακουστικού υλικού
- ❖ παρουσιάσεις φοιτητών/ριών
- ❖ συζήτηση

Προτεινόμενα συγγράμματα:

- ❖ Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.
- ❖ Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (2020) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.

Μέθοδοι αξιολόγησης/ βαθμολόγησης:

Η αξιολόγηση των φοιτητών/ριων θα πραγματοποιηθεί μέσα από τρεις διαδικασίες. Η πρώτη είναι παρουσίαση ενός κειμένου σχετικό με την ύλη της ενότητας στα πλαίσια του μαθήματος. Η δεύτερη περιλαμβάνει δυο διαφορετικές ενότητες: α) την σύνταξη μιας μικρής επιστημονικής εργασίας (2.000-2.500 λέξεων χωρίς τη βιβλιογραφία) σχετικής με την ύλη του μαθήματος (τα θέματα των εργασιών θα συζητηθούν στα πλαίσια του μαθήματος) και β) την παρουσίαση αυτής της μελέτης στο τέλος του εξαμήνου. Η τρίτη διαδικασία είναι η τελική γραπτή εξέταση μετά το τέλος των διαλέξεων. Η παρουσίαση κειμένου ισοδυναμεί με το 20% της τελικής βαθμολογίας, η σύνταξη και η παρουσίαση της εργασίας ισοδυναμεί με το 20% της τελικής βαθμολογίας, ενώ η τελική εξέταση ισοδυναμεί με το 60% της τελικής βαθμολογίας.

Θεματικές ενότητες:

Ενότητα πρώτη: Ορισμός πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς

Στην πρώτη ενότητα θα ορισθεί το πεδίο μελέτης της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς από τη μεριά της ερευνητικής και των ευρύτερων ανθρωπολογικών σπουδών. Επιπλέον, θα αποσαφηνιστούν οι όροι: Πολιτισμός, κουλτούρα, πολιτισμ(τ)ική κληρονομιά και θα εντοπισθούν τα σημεία σύγκλισης και αντίθεσης τους. Τέλος, θα αναδειχθεί η δημιουργία και οι μετασχηματισμοί των πολιτικών για τον πολιτισμό τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Γκέφου-Μαδιανού, Δ. (1999) *Πολιτισμός και Εθνογραφία: Από τον Εθνογραφικό Ρεαλισμό στην Πολιτισμική Κριτική*. Αθήνα: Πατάκη. (Μέρος Α: Κεφ. 2°, Κεφ. 3°, Κεφ.4°, Κεφ.5°, Κεφ.6°)
- Δέλτσου, Ε. (2001) «Κριτικές προσεγγίσεις της έννοιας της παράδοσης και ένα εθνογραφικό παράδειγμα». Στο: Χατζάκη-Καψωμένου, Χ. (επιμ.) *Ελληνικός Παραδοσιακός Πολιτισμός – Λαογραφία και Ιστορία: συνέδριο στη μνήμη της Άλκης Κυριακίδου-Νέστορος*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής: 202-203.
- Δέλτσου, Ε. (2002) «Η Πολιτισμική Κληρονομιά» στο παρόν και στο μέλλον: Αντιλήψεις και πρακτικές ενός εθνικού παρελθόντος και ενός Ευρωπαϊκού μέλλοντος». Στο: Το Παρόν του Παρελθόντος: Ιστορία, Λαογραφία και Κοινωνική Ανθρωπολογία, Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Ιδρυτής Σχολή Μωραΐτη): 209-231.
- Κράββα, Β. (2020) *Καταναλώνοντας τον Πολιτισμό: Διαδρομές Κατανάλωσης, Ιστορίες τροφής και στέρησης*, Αθήνα: Πατάκης.
- Λεκάκης, Σ. (2020) «Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Μπούνια, Α. (2020) «Εισαγωγή». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Πάντζου, Ν. (2020) «Το πεδίο της διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς σε διεθνές επίπεδο». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Butler, B. και Rowlands, M. (2012) «Πολιτισμική Κληρονομιά». Στο: Γιαλούρη, Ε. (επιμ.) *Υλικός Πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια: 125-150.
- Geertz, C. ([1973]2003) *Η ερμηνεία των πολιτισμών*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια. (Μέρος Α: Κεφ.1°, Μέρος Β: Κεφ.2°, Κεφ.3°)
- Hafstein, V. (2012) “Cultural Heritage”. In: Bendix, R. and Hasan-Rokem, G. (eds.) *Blackwell Companion to Folklore*, London and New York: Blackwell: 500-519.

- Rao, V. και M. Walton (eds.) (2004) *Culture and Public Action, Culture and Public Action: Relationality, Equality of Agency, and Development*, Stanford: California University Press.
- Sahlins, M. ([1976]2003) *Πολιτισμός και Πρακτικός Λόγος*. Αθήνα: Εικοστός Πρώτος. (Κεφ. 2^ο)
- Scher P.W. (2010) “UNESCO Conventions and Culture as a Resource”, *Journal of Folklore Research*, 47 (1-2): 197-202.
- Smith, P. (2006) «Εισαγωγή: Τί είναι κουλτούρα; Τί είναι πολιτισμική θεωρία;». Στο: Smith, P. *Πολιτισμική Θεωρία: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Κριτική.
- Council of Europe (2005) “Council of Europe framework convention on the value of cultural heritage for society”, <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/199>

Ενότητα δεύτερη: Η ηγεμονία του «πολιτισμού»

Στην ενότητα αυτή θα αναδειχθεί πως ο δυτικός πολιτισμός κυριάρχησε ως ηγεμονικός λόγος, στοχεύοντας στον «εκπολιτισμό» της ανθρωπότητας. Στο εγχείρημα αυτό συνέβαλλαν τα μέγιστα η αποικιοκρατία, ο οριενταλισμός, η δυτική ηγεμονία, η δημιουργία του έθνους-κράτους και η φαντασιακή κοινότητα. Η ηγεμονία του δυτικού πολιτισμού θα γίνει κατανοητή μέσα από το παράδειγμα της συγκρότησης της εθνικής ταυτότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα.

Προβολή και συζήτηση του: «Whose is this song;»
<https://www.youtube.com/watch?v=x8LrcGGJFLs>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Αλεξόπουλος, Γ. (2020) «Διαχείριση πολιτιστικής κληρονομιάς και βυζαντινά κατάλοιπα». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Γρατσία, Ε. και Χατζηκωνσταντίνου, Κ. (2020) «Η προστασία της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.

- Λεκάκης, Σ. (2020) «Η διαχείριση της κλασικής κληρονομιάς στην Ελλάδα». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Σακελλαρίδη, Α. (2020) «Η διαχείριση των προϊστορικών αρχαιοτήτων στην Ελλάδα». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Νιτσιάκος, Β. (1998) «Χρήση και κατάχρηση της παράδοσης», εφ. *Ελευθεροτυπία*, 20/12/1998.
- Arizpe, L. (2004) “The intellectual history of culture and development institutions”. In: Rao and, V. and Walton, M. (eds.), *Culture and public action*. Redwood City, CA: Stanford University Pr: 163–185.
- Douglas, M (2004) “Traditional culture: Let’s hear no more about it”. In: Rao, V. and Walton, M. (eds.) *Culture and public action*, Palo Alto, CA: Stanford University Press: 85-109.
- Gupta, A. and Ferguson, J. (1997) “Culture, Power, Place: Ethnography at the End of an Era”. In: Gupta, A. και Ferguson, J. (eds.) *Culture, Power, Place: Explorations in Critical Anthropology*, Durham and London, Duke University Press.
- Herzfeld, M. 2002. “The Absent Presence: Discourses of Cryptocolonialism”. *The South Atlantic Quarterly*, 101 (4): 899-926.
- Said, E. (1996) *Οριενταλισμός*. Αθήνα: Νεφέλη.
- Shuman, A. (1993) “Dismantling Local Culture”. *Western Folklore*, 52 (2/4): 345-364.
- Smith, P. (2006) «Εισαγωγή: Τί είναι κουλτούρα; Τί είναι πολιτισμική θεωρία;». Στο: Smith, P. *Πολιτισμική Θεωρία: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Κριτική.

Ενότητα τρίτη: Αντιγεμονικοί λόγοι και διεύρυνση της έννοιας της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς

Η τρίτη ενότητα θα εστιάσει στον μεταπολεμικό κόσμο, στους αντιγεμονικούς λόγους που αναδεικνύονται, στις αλλαγές που επιφέρουν και στη διεύρυνση της έννοιας της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς. Το πλαίσιο αυτό θα γίνει ξεκάθαρο μέσα από την παρουσίαση της μαρξιστικής κριτικής, του έργου του Raymond Williams και της Σχολής του Birmingham.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Μούλιου, Μ. (2020) «Τα μουσεία στην Ελλάδα. Σταθμοί στη μεταπολεμική ιστορία και σύγχρονες προκλήσεις». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Σκούτερη-Διδασκάλου, Ε. (1995α) «Όρια και Αντιστάσεις της λαϊκής μνήμης. Από τις πολιτιστικές αναβιώσεις στην πολιτισμική επιβίωση», ά μέρος, *Ο Πολίτης*, 11: 26-30.
- Σκούτερη-Διδασκάλου, Ε. (1995β) «Όρια και Αντιστάσεις της λαϊκής μνήμης. Από τις πολιτιστικές αναβιώσεις στην πολιτισμική επιβίωση», β μέρος, *Ο Πολίτης*, 12: 30-35.
- Appadurai, A. (1986) *Theory in Anthropology: Center and Periphery*. *Comparative Studies in Society and History*, 28(2): 356-361.
- Hansen, S.A. and J.W. VanFleet (2003) *Traditional Knowledge and Intellectual Property: A Handbook on Issues and Options for Traditional Knowledge Holders in Protecting their Intellectual Property and Maintaining Biological Diversity*, AAAS: 1200 New York.
- Hofer, T. (1984) "The Perception of Tradition in European Ethnology". *Journal of Folklore Research*, 21 (2/3): 133-147, 134.
- Niedermüller, Péter (1999) "Ethnicity, Nationality, and the Myth of Cultural Heritage: A European View". *Journal of Folklore Research*, 36(2/3): 243-253.
- Smith, P. (2006a) «Η κουλτούρα ως ιδεολογία στον δυτικό μαρξισμό». Στο: Smith, P. *Πολιτισμική Θεωρία: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Κριτική.
- Smith, P. (2006b) «Οι βρετανικές πολιτισμικές σπουδές». Στο: Smith, P. *Πολιτισμική Θεωρία: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Κριτική.

Ενότητα τέταρτη: Η UNESCO και ο ρόλος της

Η ενότητα αυτή θα δώσει έμφαση στην UNESCO και στη διαμόρφωση των παγκόσμιων πολιτικών για την πολιτιστική κληρονομιά. Συγκεκριμένα, θα επικεντρωθεί στη Σύμβαση για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (UNESCO 1972), στο Παγκόσμιο Συνέδριο για τις Πολιτιστικές Πολιτικές (Mondiacult) (Μεξικό, 1982) αλλά και σε διεθνή προγράμματα για ανάπτυξη των χωρών της περιφέρειας (Παγκόσμια Τράπεζα, Ηνωμένα Έθνη, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) και σε πολιτιστικές παραδόσεις των χωρών της περιφέρειας.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Πάντζου, Ν. (2020) «Η σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Αποτίμηση της σημασίας της και εκτίμηση της συμβολής της στο πεδίο της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Aikawa N. (2004) An Historical Overview of the Preparation of the UNESCO International Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, *Museum International*, 56 (1-2): 137-149.
- Blake, J. (2017) “Development of UNESCO’s 2003 Convention Creating a New Heritage Protection Paradigm?”. In: Stefano, M.L. and Davis, P. (eds.) *The Routledge Companion to Intangible Cultural Heritage*, London: Routledge.
- Brumann C. (2015) “Community as Myth and Reality in the UNESCO World Heritage Convention”. In: Adell, N., Bendix, R.F., Bortolotto, C. and Tauschek, M. (eds.) *Between Imagined Communities and Communities of Practice, Participation, Territory, and the Making of Heritage*, Universitätsverlag Göttingen.
- UNESCO (2017) *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*. WHC.17/01, 12 July 2017.
- Goswami, R. (2018) “Treating the UNESCO syndrome”. *The Pioneer*, <https://www.dailypioneer.com/2018/columnists/treating-the-unesco-syndrome.html>.

Ενότητα πέμπτη: Παραδοσιακός Πολιτισμός και «αυθεντικότητα»

Η πέμπτη ενότητα θα εστιάσει στην UNESCO, στην έννοια του folklore, και στον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO). Επιπλέον, θα παρουσιαστεί το περιεχόμενο της Σύστασης για τη Διαφύλαξη του Παραδοσιακού Πολιτισμού και του Folklore (Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore), της Διάσκεψης της Nara και της διακήρυξης για την αυθεντικότητα (1994).

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: *Navigating Traditional Knowledge and Intellectual Property- The Adventures of the Yakuanoi* , <https://www.youtube.com/watch?v=3bim1tFE6Tg>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Μερακλής, Μ. (1972) «Τί είναι ο Folklorismus;», *Λαογραφία*, 28: 27-38.
- Παπαπαύλου, Μ. (2010) «Φολκλόρ και Φολκλωρισμός. Συγκλίσεις και Αποκλίσεις». Στο: Κάβουρας, Π. (επιμ.) Φολκλόρ και Παράδοση, Ζητήματα αναπαράστασης και επιτέλεσης της μουσικής και του χορού, Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος: 89-102.
- Abrahams, R.D. (1993) Phantoms of Romantic Nationalism in Folkloristics. *The Journal of American Folklore*, 106 (419): 3-37.
- Anagnostou, Y. (2006) Metaethnography in the Age of “Popular Folklore”. *The Journal of American Folklore*, 119 (474): 381-412.
- Baron, R. (1999) “Theorizing Public Folklore Practice: Documentation, Genres of Representation, and Everyday Competencies”. *Journal of Folklore Research*, 36 (2/3), Special Double Issue: Cultural Brokerage: Forms of Intellectual Practice in Society: 185-201.
- Baron, R. (2016) “Public folklore dialogism and critical heritage Studies”, *International Journal of Heritage Studies*, 22(8): 588-606.
- Bendix, R. (1997a) “Folklorismus: The challenge of a concept”, *International Folklore Review*, 6: 5-15.
- Bendix, R. (1997b) *In search of authenticity: The formation of folklore studies*. Madison Wisconsin: The University Press.
- Fine, G.A. (2008) “The Sweep of Knowledge: The Politics of Grand and Local Theory in Folkloristics”. *Journal of Folklore Research*, 45 (1): 11-18.
- Honko, L. (1991) “The folklore process”, *Folklore Fellows Summer School Programme*, Turku: FFSS:25-47.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2000) “Folklorists in Public: Reflections on Cultural Brokerage in the United States and Germany”. *Journal of Folklore Research*, 37 (1): 1-21.
- Lowenthal, D. (1995) “Changing Criteria for Authenticity”. In: Larsen, K.E. (eds.) *Nara Conference on Authenticity in Relation to the World Heritage Convention, Nara, Japan, 1-6 November 1994: Proceedings*, Paris: UNESCO World Heritage Centre: 121-136.

Ενότητα έκτη: Η διαχείριση της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς στην Ελλάδα

Η ενότητα αυτή θα πραγματευτεί την διαχείριση της πολιτισμ(τ)ικής κληρονομιάς στην Ελλάδα από τον 18^ο αιώνα ως σήμερα. Αυτό θα γίνει μέσα από την εξέταση της πολιτικής και τουριστικής πολιτικής της χώρας, το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, την οργανωσιακή ιστορία της Αρχαιολογικής

Υπηρεσίας, αλλά και τις στρατηγικές και δράσεις επί των μνημείων από διάφορους φορείς διαχείρισης μέσα στο εκάστοτε πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

Βουδούρη, Δ. (2004) «Ο νέος νόμος 3028/2002 υπό το φως των διεθνών και ευρωπαϊκών κανόνων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς». Στο: Τροβά, Ε. (επιμ.) *Πρακτικά Συνεδρίου Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημοσίου Δικαίου: Η πολιτιστική κληρονομιά και το δίκαιο*. Αθήνα: Σάκκουλα: 25 – 41.

Βουδούρη, Δ. (2017) «Αρχαιότητες και νομοθεσία». Στο: Αναγνωστόπουλος, Α. και Παπαδημητρίου, Ν. (επιμ.) *Το παρελθόν στο παρόν. Μνήμη, ιστορία και αρχαιότητα στη σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Καστανιώτης: 101 -116.

Γαλάνη-Μουτάφη, Β. (2006) «Αιγαίο: Τουριστικοί προορισμοί, διαπολιτισμικές συναντήσεις και κοινωνικοοικονομικές αλλαγές». Στο: Κοντζιά, Κ. κ.α. (επιμ.) *Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη. Ελληνική Συμμετοχή στη 10^η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Μπιενάλε της Βενετίας*. Αθήνα: Futura: 356 – 359, 362 – 378.

ΕΣΔΙΑΠΟΚ (2020) Επιστολή της ΕΣΔΙΑΠΟΚ στο ΥΠΠΟΑ για την αναγνώριση εξειδίκευσης στην πολιτιστική διαχείριση. Διαθέσιμο στο: https://esdiapok.blogspot.com/p/blog-page_89.html (ανάκτηση 10/01/24).

Ζήβας, Δ. (1997) *Το μνημείο και η πόλη*. Αθήνα: Libro.

Ζορμπά, Μ. (2014) *Πολιτική του πολιτισμού. Ελλάδα και Ευρώπη στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Πατάκης.

Μαλλούχου-Tufano, Φ. (2015) *Προστασία και διαχείριση μνημείων. Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα, Ιστορήματα, 4.

Λεκάκης, Σ. (2016) «Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Μια επισκόπηση». Στο: Μητσοπούλου, Χ., Νικολόπουλος, Β. και Φιλήμονος, Μ. (επιμ.) *Η αρχαιολογία στην Ελλάδα του σήμερα. Πρακτικά του Συνεδρίου της ΗΩΣ, 24-25.05.15*. Αθήνα: ΗΩΣ: 115 – 132.

Λεκάκης, Σ. (2020) «Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη: 63 – 99.

Hamilakis, Y. (2007) *The nation and its ruins*. Oxford: Oxford University Press.

Hamilakis, Y. and Yalouri, E. (1996) “Antiquities as symbolic capital in modern Greek society”,

Antiquity, 70: 117 – 126.

Yalouri, E. (2001) *The Acropolis: Global fame, local claim*. London: Routledge.

Ενότητα έβδομη: Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά

Στην έβδομη ενότητα παρουσιάζεται η έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (UNESCO 2003). Επιπλέον, έμφαση αποδίδεται στην έννοια της «ζωντανής κληρονομιάς», στις κοινότητες φορέων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, στην έννοια της «αυθεντικότητας» και στις λίστες άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: *The Folklore Tree #8 Folklore and UNESCO*,

<https://www.youtube.com/watch?v=oiHVNKAakCA>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

Δρίνης, Γ. (2022) «Για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Μια κριτική προσέγγιση από μεριά της λαογραφίας». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.

Arizpe, L. (2007) “The cultural politics of intangible cultural heritage”. In: Blake, J. (eds.) *Safeguarding intangible cultural heritage: Challenges and approaches*, Built Wells: Institute of Art and Law: 25–42.

Atkinson Wells P. (2006) “Public Folklore in the Twenty-First Century: New Challenges for the Discipline”. *The Journal of American Folklore*, 119 (471): 5-18.

Blake, J. (2009) “UNESCO’s 2003 Convention on Intangible Cultural Heritage The implications of community involvement in ‘safeguarding’”. In: Smith, L. and Akagawa, N. (eds.) *Intangible Heritage*, Routledge: London and New York.

Bortolotto, C. (2017) “Placing Intangible Cultural Heritage, Owning A Tradition, Affirming Sovereignty. The role of spatiality in the practice of the 2003”. In: Stefano, ML. and Davis, P. (eds.) *The Routledge Companion To Intangible Cultural Heritage*, London: Routledge Convention: 46-58.

Dawson, M. (2004) “Tangible and Intangible Heritage: from difference to convergence”. *Museum International*, 56 (1-2): 12–20.

Denes, A. (2017) “Acquiring the Tools for Safeguarding Intangible Heritage: Lessons from an

- ICH Field School in Lamphun, Thailand”. In: Stefano M.L. and P. Davis (eds.) *The Routledge Companion To Intangible Cultural Heritage*, London: Routledge.
- Kuutma K. (2016) “From Folklore to Intangible Heritage”. In: *A Companion to Heritage Studies*, John Wiley & Sons, Inc: 41-52.
- McCann et al. (2001) “The Recommendation Ten Years On: Towards a Critical Analysis”. In: Seitel, P. (eds.) *Safeguarding Traditional Cultures: A Global Assessment*. Washington: Center for Folklife and Cultural Heritage, Smithsonian Institution: 57-61.
- Nas, P.J.M. (2002) “Masterpieces of Oral and Intangible Culture, Reflections on the World Heritage List”. *Current Anthropology*, 43(1): 139-148.
- Labadi S. (2013) *UNESCO, Cultural Heritage, and Outstanding Universal Value Value-based Analyses of the World Heritage and Intangible Cultural Heritage Conventions*, AltaMira Press.
- Leimgruber, W. (2010) “Switzerland and the UNESCO Convention on Intangible Cultural Heritage”. *Journal of Folklore Research*, 47(1-2): 161-196.
- Skounti, A. (2009) “The authentic illusion Humanity’s intangible cultural heritage, the Moroccan experience”. In: Smith, L. and Akagawa, N. (eds.) *Intangible Heritage*, Routledge: London and New York: 74-92.
- Sicard, H. (2018) “The Role of Audiovisual Materials in the Listing and Promotion of Intangible Cultural Heritage by UNESCO”. In: Valentincic Furlan, N. (eds.) *Visualising Intangible Cultural Heritage*, Coordinator for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage: 59-76.
- Smith, L. (2015) “Intangible Heritage: A challenge to the authorized heritage discourse?”. *Revista d’ Etnologia de Catalunya*, 40: 133-142, https://www.academia.edu/34518290/Intangible_Heritage_A_challenge_to_the_authorized_heritage_discourse
- Stefano, L.M. and Davis, P. (eds.) (2017) *The Routledge Companion to Intangible Cultural Heritage*, London: Routledge.
- Taylor, M. (2009) “Intangible heritage governance, cultural diversity, ethnonationalism”, *Focaal*, 55:41-58.
- UNESCO (2003) *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*.
- Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2006), διαθέσιμο στο

<https://ayla.culture.gr/the-text/>

ICOMOS (1994) *Nara Document on Authenticity*.

Ενότητα όγδοη: Ελλάδα, πολιτιστική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Η όγδοη ενότητα επικεντρώνεται στη διαχείριση της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και στον Νόμο 3028/2002 «Περί Προστασίας Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς». Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται διαφορετικά παραδείγματα που αναδεικνύουν το εύρος της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: *All hands on Deck. Συνέντευξη με τον κ. Θοδωρή Τσίκη, Ναυπηγείο Τσίκης.* <https://www.youtube.com/watch?v=YIzWU3wnBGQ>

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: *Παπόριας Ο Καραβομαραγκός και τα νεκροταφεία Πλοίων,* <https://www.youtube.com/watch?v=JsytPc6tQ-o>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Αναγνωστόπουλος, Α. (2022) « Οδός πλάνης: Ίχνη, άρνηση και απουσία στις πολιτικές της μνημειακότητας». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.
- Γκαλίνη, Σ. και Σολομών, Ε. (2022) «Για τη διαχείριση της ιστορικότητας: Τα νεκροταφεία της Θεσσαλονίκης ως πολιτιστική κληρονομιά». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.
- Κράββα, Β. (2022) «Το χρωστάμε στους προγόνους και στα παιδιά μας...Ανθρωπολογικές αναγνώσεις της διατροφικής κληρονομιάς». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.
- Νιτσιάκος, Β. (2022) «Πρακτικές οικειοποίησης της φύσης ως πολιτισμικές κληρονομίες». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.
- Στάρα, Κ. (2022) «Όταν η ύλη γίνεται άυλη: Το ιερό δάσος ως τοπικό διαχειριστικό σύστημα των «κοινών» του παρελθόντος και αγαθό της σύγχρονης άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς».

Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Γ. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες Αναγνώσεις – Κριτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ars Nova.

Herzfeld, M. (2003) “Localism and the Logic of Nationalistic Folklore: Cretan Reflections”. *Comparative Studies in Society and History*, 45 (2): 281-310.

Ενότητα ένατη: Τουρισμός και πολιτιστική κληρονομιά

Η ένατη ενότητα εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο ο τουρισμός αποτελεί πεδίο συγκρότησης λόγων περί κληρονομιάς. Έμφαση δίνεται στην Κοινή Αγροτική Πολιτική, στον Αγροτουρισμό και στον πολιτιστικό τουρισμό. Ακόμη, αναδεικνύεται η σύνδεση της πολιτιστικής διαχείρισης με το place-branding και τη διαχείριση των παραδοσιακών οικισμών.

Προβολή και συζήτηση του εθνογραφικού φιλμ: «Δημητσάνα: Μετακομίζοντας στον καινούργιο αιώνα», <https://vimeo.com/405389455>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Κοκκώσης, Χ. (1995) «Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη», *Σύγχρονα Θέματα*, 18(55): 21-27.
- Πούλιος, Ι. και Τουλούμπα, Σ. (2020) «Τουρισμός και πολιτιστική διαχείριση». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Καραχρήστος, Ι. (2022) «Από το Grand Tour στην πολιτιστική κληρονομιά: Η εξέλιξη των πρακτικών θέασης των Άλλων». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Ι. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές κληρονομίες: Νέες αναγνώσεις – Κριτικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Ars Nova.
- Κιτσάκη, Γ. (2022) «Άυλη πολιτιστική κληρονομιά και βιώσιμη ανάπτυξη: Ένα παράδειγμα εφαρμογής των πολιτικών της UNESCO μέσα από το παγκόσμιο δίκτυο γεωπάρκων UNESCO». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Ι. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές κληρονομίες: Νέες αναγνώσεις – Κριτικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Ars Nova.
- Τουλούμπα, Σ. (2015) «Πολιτισμός σημαίνει τουρισμός: Προβλήματα και (τεχνητά) διλήμματα». Στο: Αντωνιάδου, Σ., Μαυραγάνη, Ε. και Πούλιος, Ι. (επιμ.) *Πολιτισμός και προοπτική: Η*

- σημασία της στρατηγικής σε τέσσερις τομείς του πολιτισμού. Αθήνα: Καστανιώτης; 122-134.
- Bendix, R. (1989) “Tourism and Cultural Displays: Inventing Traditions for Whom?”. *The Journal of American Folklore*, 102 (404): 131-146.
- Gonzalez, M.V. (2008) “Intangible heritage tourism and identity”. *Tourism Management*, 29: 807–810.
- Greenwood, D.J. (1989) “Culture by the Pound: An Anthropological Perspective on Tourism as Cultural Commoditization”. In: Smith, V.L. (eds.) *Hosts and Guests, The Anthropology of Tourism*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press: 171-185.
- Europa Nostra (2006) *The Malta Declaration on Cultural Tourism: Its Encouragement and Control*, https://www.europanostra.org/malta_declaration_cultural_tourism/.
- Timothy, D. and Boyd, S. (2003) *Heritage Tourism*, Essex: Pearson Education.
- Touloumpa, S. (2010) “Casting Identity in the Cultural Tourism Industry: Greek Tourist Guides in a “Mission” of Heritage Interpretation”, *Public Archaeology*, 9(1): 4-33.
- ICOMOS (1999) International Cultural Tourism Charter, https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/INTERNATIONAL_CULTURAL_TOURISM_CHARTER.pdf.
- UNESCO (2017) World Heritage and Sustainable Tourism Programme, <https://whc.unesco.org/en/tourism/>.

Ενότητα δέκατη: Λαϊκά δρώμενα

Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται στις παραδοσιακές πολιτισμικές εκφράσεις ως παράσταση και αναπαράσταση, μέσα από την παρουσίαση παραδειγμάτων λαϊκών δρώμενων και γιορτών.

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: *Μια παράσταση της Λαογραφικής Εστίας Τρίπολης,*
<https://www.youtube.com/watch?v=KMVx0kgY6IU>

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: *Το Πανηγυράκι της Αράχοβας,*
<https://www.youtube.com/watch?v=UaLd3m93gSc>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

Αικατερινίδης, Γ. (1969) «Ο εορτασμός του Αγίου Γεωργίου εις Νέον Σούλι Σερρών», *Σερραϊκά Χρονικά*, Έ: 129-147.

- Βαρβούνης, Μ. (1996^α) «Παραδοσιακά αθλητικά αγωνίσματα», *Τετράμηνα*, 56-58: 4252-4262.
- Κακούρης Κ. (1978) «Χορός και πομπή του Αη-Γιώργη στη Νέστανη Αρκαδίας», *Εθνογραφικά*, 1: 93-104.
- Κουλούρη, Χ. (2020) *Φουστανέλες και χλαμύδες: Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα 1821-1930*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Μέγας, Γ. (1963) *Ελληνικαί εορταί και έθιμα της λαϊκής λατρείας*, Αθήναι ('β έκδοση).
- Νιτσιάκος, Β. (1995) «Χορός και συμβολική έκφραση της κοινότητας. Το παράδειγμα του χορού στο Κίνικ' (Περιβόλι Γρεβενών)». Στο: Νιτσιάκος, Β. *Οι Ορεινές κοινότητες της Β. Πίνδου. Στον απόηχο της μακράς διάρκειας*. Αθήνα: Πλέθρον: 133-150.
- Οικονόμου, Α. (2020) «Το αποκριάτικο δρώμενο του Βλάχικου Γάμου στη Θήβα: επιτέλεση, λειτουργία και διαχείριση στον άξονα της διαχρονίας και της συγχρονίας». Στο: Οικονόμου, Α. (επιμ.) *Διαβατήρια ευετηρικά δρώμενα. Παλιές μορφές -Σύγχρονοι προβληματισμοί -Νέες ερμηνείες. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας*. Αθήνα: Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, 35: 219-245.
- Ποτηρόπουλος, Π. (2010) «Χοροί και χώροι. Συμβολικές διαστάσεις της τοπικής ταυτότητας στην Κρανιά Τρικάλων». Στο: Πανόπουλου, Κ. (επιμ.) *3^ο Συνέδριο Λαϊκού Πολιτισμού: Χορός και πολιτισμικές ταυτότητες στα Βαλκάνια*, Σέρρες: 227-239.
- Ποτηρόπουλος, Π. (2020) «Το κάψιμο του Γρηγοράκη: ο μετασχηματισμός, αλλά και η δυναμική της παράδοσης σε ένα ευετηρικό δρώμενο στο Ληξούρι Κεφαλονιάς». Στο: Οικονόμου, Α. (επιμ.) *Διαβατήρια ευετηρικά δρώμενα. Παλιές μορφές -Σύγχρονοι προβληματισμοί - Νέες ερμηνείες. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας*. Αθήνα: Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, 35: 149-172.
- Ποτηρόπουλος, Π. (2022) «Η κληρονομιά του πανηγυριού: Πρακτικές επιτέλεσης, συμβολισμοί και συλλογική μνήμη στο «πανηγυράκι» της Αράχωβας». Στο: Νιτσιάκος, Β., Δρίνης, Ι. και Ποτηρόπουλος, Π. (επιμ.) *Πολιτιστικές κληρονομίες: Νέες αναγνώσεις – Κριτικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Ars Nova.
- Ψυχογιού, Ε. (2020) «Μαγικοθρησκευτικές θισιακές ομάδες στη Βορειοδυτική Ηλεία και νεοελληνική μυθολογία: συμβολή στη μελέτη του λαϊκού φαντασιακού». Στο: Οικονόμου, Α. (επιμ.) *Διαβατήρια ευετηρικά δρώμενα. Παλιές μορφές -Σύγχρονοι προβληματισμοί - Νέες ερμηνείες. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας*. Αθήνα: Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, 35: 87-129.

Ενότητα ενδέκατη: «Ψηφιακή στροφή» και Πολιτιστικές/Δημιουργικές Βιομηχανίες

Η ενότητα αυτή εστιάζει στην «ψηφιακή στροφή» (digital turn) της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, θα αναλυθούν οι Πολιτιστικές/Δημιουργικές Βιομηχανίες και η έννοια του «πολιτισμικού υβριδισμού».

Προβολή και συζήτηση του κειμένου : Rahul Goswami, Treating the UNESCO syndrome.

Η έκθεση *Digital Revolution* στην Γκαλερί Barbican στο Λονδίνο και στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση στην Αθήνα.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Αγγελάκη, Γ. (2014) «Ανοικτά και διασυνδεδεμένα πολιτιστικά δεδομένα», Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, <https://ariadne.ekt.gr/ariadne/handle/20.500.12776/14420> .
- Δέλτσου, Ε. (2014) «Ευρωπαϊκά Προγράμματα για τον πολιτισμό και πολιτικές τεχνολογίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Στο: Πλεξουσάκη, Ε. (επιμ.) *Μεταμορφώσεις του εθνικισμού: Επιτελέσεις της συλλογικής ταυτότητας στην Ελλάδα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια: 297-317.
- Μπούνια, Α.Μ., Νικανάνου, Ν., Οικονόμου, Μ. (επιμ.) (2008) *Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς: Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία*. Πρακτικά 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Μουσειολογίας, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μυτιλήνη, Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- Οικονόμου, Μ. (2008) «Νέες Τεχνολογίες στα μουσεία: διάδραση και νέα μοντέλα επικοινωνίας με τον επισκέπτη». *Οι νέες τεχνολογίες στα μουσεία. Σύγχρονες τάσεις και αντιλήψεις*, Υπουργείο Πολιτισμού: 139-147.
- Παπαδόπουλος, Δ. (2020) «Πολιτιστική διαχείριση και νέες τεχνολογίες». Στο: Λεκάκης, Σ. και Πάντζου, Ν. (επιμ.) *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς: Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ασίνη.
- Benardou, A., Champion, E., Dallas, C. and Hughes, L.M. (2018) *Cultural heritage infrastructures in digital humanities*, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Cameron, F. and Kenderdine, S. (eds.) (2010) *Theorizing digital cultural heritage: A critical discourse*. Boston: MIT Press.

- Ioannidis, Y., Balet, O. and Panderimalis, D. (2014) “Tell me a story: augmented reality technology in museums”. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/culture-professionals-network/culture-professionals-blog/2014/apr/04/story-augmented-reality-technology-museums> .
- Moutogianni, K. and Chatzichristos, C. (2011) “Greek cultural collections: the Path to Europeana”, *Uncommon Culture* 2, 3/4 :96-101.
- Parry, R. (2005) “Digital heritage and the rise of theory in museum computing”, *Museum Management and Curatorship*, 20: 333-348.
- Parry, R. (2007) *Recording the Museum: Digital Heritage and the Technologies of Change*. London, New York: Routledge.
- Parry, R. (eds.) (2010a) *Museums in a Digital Age: Leicester Readers in Museum Studies*. London, New York: Routledge.
- Parry, R. (2010b) “The practice of digital heritage and the heritage of digital practice”. In: Parry, R. (eds.) *Museums in a Digital Age, Leicester Readers in Museum Studies*. London, New York: Routledge.
- Roussin, M., Pujol, L., Katifori, A., Chrysanthi, A., Perry, S. and Vayanou, M. (2015) “The museum as digital storyteller: Collaborative participatory creation of interactive digital experiences”. In: *Annual Conference of Museums and the Web: MW2015*, Chicago, IL, USA.

Ενότητα δωδέκατη: Πολιτιστική κληρονομιά ως μετα-πολιτισμική παραγωγή

Η ενότητα θα αναδείξει την πολιτιστική κληρονομιά ως μετα-πολιτισμική παραγωγή, μέσα από έργο της Kirshenblatt-Gimblet. Επιπρόσθετα, θα εστιάσει στο έργο του D. Lowenthal. Τέλος, θα παρουσιάσει τους τρόπους με τους οποίους η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί νέο προσανατολισμό της λαογραφίας.

Προβολή και συζήτηση του βίντεο: «Φέρνοντας τον Αγιόρ ' στη Νεστάνη. Ηθος και Έθιμο σε έναν κόσμο που αλλάζει». <https://www.youtube.com/watch?v=hu76MCLF2Y>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

- Anttonen, P.J. (2018) *Η Παράδοση μέσα από τη Νεωτερικότητα, Μεταμοντερνισμός και Έθνος-Κράτος στην Επιστήμη της Λαογραφίας*. Αθήνα: Πατάκης.
- Harrison, R. (2013) *Heritage: Critical Approaches*. London and New York: Routledge.
- Harvey, D. (2001) “Heritage: Pasts and Heritage Presents: Temporality, meanings and the scope of heritage studies”, *International Journal of Heritage Studies*, 7(4): 319-338.
- Harvey, D. (2014) “Heritage and Scale: Settings, Boundaries and Relations”, *International Journal of Heritage Studies*, 21(6): 577-593.
- Harvey, D. (2014) *The Body Impolitic: Artisans and Artifice in the Global Hierarchy of Value*.
Chicago and London: Chicago University Press.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (1988) “Mistaken Dichotomies”. *The Journal of American Folklore*, 101 (400):140-155.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (1996) “Theorizing Heritage”, *Ethnomusicology*, 39 (3): 367-380.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004) “Intangible Heritage as Metacultural Production”, *Museum International*, 56(1-2): 52-65.
- Lowenthal, D. (1998a) *The heritage crusade and the spoils of history*, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Lowenthal, D. (1998b) “Fabricating Heritage”, *History and Memory*, 10 (1): 5-24.
- Lowenthal, D. (2005) “Natural and cultural heritage”, *International Journal of Heritage Studies*, 11 (1): 81-92.
- Meskill, L. (2013) “UNESCO’s World Heritage Convention at 40 Challenging the Economic and Political Order of International Heritage Conservation”. *Current Anthropology*, 54 (4): 483-494.

Ενότητα δέκατη τρίτη: Παρουσιάσεις εργασιών - Σύνοψη

Στην τελευταία ενότητα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα παρουσιάσουν τις εργασίες τους. Επιπλέον, θα γίνει μία ανακεφαλαίωση των κεντρικών ζητημάτων που εξετάστηκαν στα πλαίσια

του μαθήματος και θα επιλυθούν τυχόν απορίες των φοιτητών/ριων.